EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 27.10.2021
COM(2021) 652 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

om läget i införlivandet och genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan

Innehåll

1. Inledning 3
   1.1. Direktivets bakgrund och syfte 3
   1.2. Rapportens mål och omfattning 3
   1.3. Införlivande 4
2. Allmän översikt 4
3. Specifika analyspunkter 5
   3.1. Tillämpningsområde och centrala definitioner (artiklarna 1 och 2) 5
      3.1.1. Aktörer och relationer i livsmedelskedjan 5
      3.1.2. Tillämpningsområde och verksamhetens storlek 6
      3.1.3. Territoriellt tillämpningsområde 7
   3.2. Förbud mot otillbörliga affärsmetoder (artikel 3) 7
   3.3. Efterlevnadsmekanismer (artiklarna 4–8) 9
      3.3.1. Utnämning av tillsynsmyndigheter (artikel 4) 9
      3.3.2. Klagomål och konfidentialitet (artikel 5) 10
      3.3.3. De utsedda myndigheternas befogenheter (artikel 6) 10
      3.3.4. Efterlevnadsåtgärder och sanktioner (artikel 6) 11
      3.3.5. Administrativ och rättslig verkställighet samt alternativ tvistlösning 12
4. Slutsatser 13

Förkortningar för medlemsstaterna:

Belgien	BE
Bulgarien	BG
Tjeckien	CZ
Danmark	DK
Tyskland	DE
Estland	EE
Irland	IE
Grekland	EL
Spanien	ES
Frankrike	FR
Kroatien	HR
Italien	IT
Cypern	CY
Lettland	LV
Litauen	LT
Luxemburg	LU
Ungern	HU
Malta	MT
Nederländerna	NL
Österrike	AT
Polen	PL
Portugal	PT
Rumänien	RO
Slovenien	SI
Slovakien	SK
Finland	FI
Sverige	SE

1. INLEDNING

1.1. Direktivets bakgrund och syfte

Efter en lång förhandling[1] antog Europaparlamentet och rådet den 17 april 2019 direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan (nedan kallat *direktivet*). Direktivet infördes i enlighet med artikel 43 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt för att förbjuda ett antal angivna otillbörliga affärsmetoder – främst kopplade till avsevärda obalanser i förhandlingsstyrka mellan leverantörer och köpare – som kraftigt avviker från god affärssed[2].

I direktivet beaktas de otillbörliga handelsmetodernas negativa inverkan på jordbrukare, både när dessa direkt faller offer för metoderna och när de drabbas indirekt av de dominoliknande effekterna av metoderna när de används i senare led i kedjan[3]. De flesta medlemsstater hade visserligen antagit nationell lagstiftning eller främjat olika former av regler för den privata sektorn långt innan direktivet kom, men eftersom de rättsliga ramarna såg mycket olika ut blev den potentiella fördelen med regler på EU-nivå tydlig[4].

I direktivet, som är bindande för samtliga 27 medlemsstater, föreskrivs en miniminivå av harmonisering genom inrättande av en förteckning över förbjudna otillbörliga handelsmetoder mellan köpare och leverantörer i jordbruks- och livsmedelskedjan. Vidare fastställs minimiregler för direktivets tillämpningsområde, centrala definitioner samt regler om verkställande av förbuden och om samordning mellan tillsynsmyndigheterna i de olika medlemsstaterna. Medlemsstaterna får anta eller behålla nationella regler som går utöver dem för otillbörliga handelsmetoder som anges i direktivet, under förutsättning att de nationella reglerna är förenliga med reglerna om den inre marknadens funktion.

1.2. Rapportens mål och omfattning

Enligt artikel 13 i direktivet ska medlemsstaterna senast den 1 maj 2021 anta och offentliggöra de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. De ska genast underrätta kommissionen om bestämmelserna och börja tillämpa dem senast den 1 november 2021.

---

[1] Se högnivåforumet för en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja (2011), som leddes av Europeiska kommissionen och där man godkände ett antal principer för god praxis inom vertikala förbindelser i livsmedelskedjan, som organisationer som företräder en majoritet av aktörerna i livsmedelskedjan hade enats om. Detta ledde till att leverantörskedjeinitiativet inleddes 2013. Följande åtgärder är några av de senaste: från Europaparlamentet: resolution av den 7 juni 2016 om otillbörliga affärsmetoder i livsmedelskedjan, från rådet: slutsatser av den 12 december 2016 om förstärkning av jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan och bekämpning av otillbörliga affärsmetoder, från kommissionen: meddelande från kommissionen av den 28 oktober 2009 om en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa, meddelande från kommissionen av den 15 juli 2014 om bekämpning av otillbörliga affärsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan och rapport från kommissionen av den 29 januari 2016 om otillbörliga affärsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan.

[2] Förslag till direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan, Bryssel den 12.4.2018, COM(2018) 173 final, 2018/0082 (COD), punkt 2.

[3] Se skäl 7 i direktivet.

[4] Se skäl 8 i direktivet. Se även Cafaggi, F. och Iamiceli, P., *Unfair trading practices in the business-to-business retail supply chain* (JRC112654).

Detta är en lägesrapport om de 27 medlemsstaternas införlivande av direktivet (artikel 12.4), där alla anmälningar som inkommit till kommissionen senast den 31 juli 2021 har beaktats. Rapporten innehåller dock ingen bedömning av införlivandeåtgärderna.

1.3. Införlivande

Under de två åren från antagandet av direktivet i april 2019 till utgången av tidsfristen för införlivande i maj 2021 följde kommissionen medlemsstaternas införlivande på nära håll. Bland annat anordnade kommissionen fyra särskilda möten där medlemsstaternas förfrågningar om genomförandet diskuterades. Vidare besvarades omkring femtio enskilda skriftliga förfrågningar om genomförandet, och svaren delades med övriga medlemsstater genom en särskild webbplats. Dessutom ägde ett antal bilaterala möten och informationsutbyten rum, och kort efter att tidsfristen för införlivande hade gått ut hölls ytterligare ett möte med medlemsstaterna i syfte att bedöma införlivandet och få en uppfattning om det aktuella läget.

I enlighet med artikel 8.3 i direktivet har kommissionen inrättat en offentlig webbplats[5] som innehåller kontaktuppgifter till de utsedda nationella tillsynsmyndigheterna och länkar till deras webbplatser. Dessutom har en icke-offentlig webbplats inrättats för att möjliggöra informationsutbyte mellan tillsynsmyndigheterna och kommissionen.

2. ALLMÄN ÖVERSIKT

Enligt artikel 13 i direktivet var medlemsstaterna skyldiga att införliva direktivet med sin nationella lagstiftning senast den 1 maj 2021.

Den 31 juli 2021 hade 15 av de 27 medlemsstaterna anmält sina nationella genomförandeåtgärder till kommissionen, och alltså införlivat direktivet helt och hållet (Bulgarien, Danmark, Grekland, Finland, Irland, Lettland, Nederländerna, Kroatien, Ungern, Luxemburg, Tyskland, Litauen, Malta, Sverige och Slovakien)[6]. Analysen i denna rapport omfattar även Frankrike, även om landet hade anmält till kommissionen att man endast delvis hade införlivat direktivet. I rapporten fokuseras på införlivandet i dessa sexton medlemsstater, och det är därför dessa sexton medlemsstater som avses när *medlemsstater* nämns i följande text.

Den 23 juli 2021 inledde kommissionen överträdelseförfaranden genom formella underrättelser mot de tolv medlemsstater[7] som inte hade anmält ett fullständigt införlivande[8]. .

Åtta av medlemsstaterna införlivade direktivet genom att införa ny och separat lagstiftning[9]. Av dessa var det endast Irland som redan hade nationella regler om otillbörliga handelsmetoder.

---

[5] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_en.

[6] Den 1 maj 2021 hade fyra av de 27 medlemsstaterna uppgett att de slutfört införlivandet av direktivet (Bulgarien, Danmark, Grekland och Nederländerna), och ytterligare fyra att de delvis hade införlivat det (Estland, Frankrike, Finland och Lettland). Den 31 juli hade Estland anmält en enda jämförelsetabell.

[7] BE, CZ, EE, ES, FR, IT, CY, AT, PO, PT, RO och SI.

[8] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_3903.

[9] DK, EL, IE, LT, LU, MT, NL och SE. Det litauiska instrumentet överlappar dock delvis befintlig lagstiftning, närmare bestämt lag nr XI-626 av den 22 december 2009 om förbud mot otillbörliga handelsmetoder för

Övriga åtta medlemsstater har införlivat direktivet genom att utgå från befintlig lagstiftning, som sedan ändrats eller införlivats i ett mer omfattande lagstiftningsinstrument.

Tolv av de sexton medlemsstaterna har formellt klassificerat införlivandeåtgärden som lagstiftning om otillbörliga handelsmetoder, utan någon hänvisning (inom denna formella klassificering) till marknads- eller konkurrenslagstiftning[10]. Finland har formellt klassificerat det rättsliga instrumentet som en marknadslag (med ytterligare regler om marknadsreglering, t.ex. reglerna om avtal i förordning (EU) nr 1308/2013[11]). Bulgarien har infört ett nytt kapitel (om otillbörliga handelsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan) i sin konkurrensskyddslag. Frankrike har kompletterat bestämmelserna i sin handelslagstiftning, medan Tyskland har lagt till ett nytt avsnitt i lagen om jordbruksmarknadens struktur (numera benämnd lagen om förstärkning av jordbrukets organisationer och leveranskedjor). Med undantag för Lettland, vars bestämmelser även omfattar förbud som gäller för detaljhandlare inom icke-livsmedelsprodukter, och Frankrike, vars införlivande delvis bygger på befintliga bestämmelser med allmän räckvidd (dvs. inte enbart tillämpliga på jordbruks- och livsmedelssektorn), har alla medlemsstater antagit sektorsspecifik lagstiftning som uteslutande gäller för jordbruks- och livsmedelssektorn.

3. SPECIFIKA ANALYSPUNKTER

3.1. Tillämpningsområde och centrala definitioner (artiklarna 1 och 2)

Följande tre aspekter är särskilt relevanta när tillämpningsområdet granskas:

- Typen av aktörer som omfattas i jordbruks- och livsmedelskedjan och typen av relationer som påverkas av lagstiftningsåtgärderna.
- Betydelsen av verksamhetens storlek som referens för tillämpningsområdet.
- Territoriellt tillämpningsområde för genomförandeåtgärderna.

3.1.1. Aktörer och relationer i livsmedelskedjan

Fjorton medlemsstater har fastställt tillämpningsområdet för genomförandeåtgärderna, med beaktande av relationerna mellan leverantörer och köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter enligt definitionen i direktivet[12]. Relationerna kan återfinnas i alla led i leveranskedjan och inbegripa alla typer av köpare av jordbruksbaserade livsmedel, oavsett om det handlar om förädlingsföretag eller detaljhandlare.

---

detaljhandlare. Lagen är tillämplig på detaljhandlare med betydande marknadsstyrka och har vid eventuella motstridigheter företräde framför införlivandeinstrumentet. I Sverige hanterades otillbörliga affärsmetoder före införlivandet endast genom utvidgning av konsumentskyddet, så att det även omfattade relationer mellan företag.

[10] DK, EL, IE, LV, NL, HR, HU, LU, LT, MT, SE och SK. Slovakien har formellt klassificerat rättsakten som att den avser oskäliga villkor, varvid otillbörliga metoder i praktiken faller inom eller inkluderas i begreppet oskäliga villkor.

[11] EUT L 347, 20.12.2013, s. 671.

[12] Bland dessa länder har Litauen uteslutit kooperativ och småskaliga sammanslutningar och deras medlemmar från definitionen av köpare, medan Slovakien har låtit definitionerna av ”köpare” och ”leverantör” omfatta även juridiska personer som inte är företagare.

I ett fall (Ungern) förefaller den anmälda lagstiftningens tillämpningsområde begränsas till att endast gälla handlare som agerar som återförsäljare av jordbruks- och livsmedelsprodukter som köps oförändrade och *utan förädling* (ej kursiverat i lagtexten) direkt eller indirekt från leverantörer inom ramen för inkomstbringande affärsverksamhet. De köpare av jordbruksprodukter som förädlar produkterna före återförsäljning faller därför utanför tillämpningsområdet.

Litauen har utvidgat tillämpningsområdet till att omfatta relationer mellan leverantörer och detaljhandlare av (enbart) icke-livsmedelsprodukter. En separat förteckning över otillbörliga metoder tillämpas på detaljhandlare.

Ingen medlemsstat har uttryckligen utvidgat tillämpningsområdet till andra typer av relationer i kedjan, t.ex. sådana som främst rör tillhandahållande av fysiska insatsvaror som inte är jordbruksbaserade livsmedel enligt direktivet (t.ex. gödselmedel)[13] eller tjänster utöver dem som omfattas av direktivet (t.ex. digitala tjänster).

3.1.2. Tillämpningsområde och verksamhetens storlek

Alla medlemsstater utom Frankrike och Slovakien hänvisar i någon mån till verksamhetens storlek som ett kriterium när tillämpningsområdet för den antagna lagstiftningen eller delar av den ska begränsas. Fem av medlemsstaterna (Bulgarien, Irland, Luxemburg, Malta och Nederländerna) har antagit den strategi som fastställs i direktivet, med inriktning på relationen mellan leverantörer vars årsomsättning understiger ett visst tröskelvärde och köpare vars årsomsättning överstiger samma tröskelvärde. Övriga nio medlemsstater har utvidgat tillämpningsområdet i olika grad.

Grekland har sänkt det första tröskelvärdet från 2 miljoner euro till 500 000 euro. Kroatien, Lettland och Sverige har endast beaktat köparens storlek och tillämpar lagstiftningen på alla köpare vars omsättning överstiger 2 miljoner euro[14]. Finland har antagit samma strategi, men den finska lagstiftningen är inte tillämplig om leverantörens omsättning överstiger köparens, och aldrig om den överstiger 350 miljoner euro. I Tyskland gäller direktivets tröskelvärden, men en bredare tillämpning har tillfälligt införts för försäljning av vissa livsmedels- och jordbruksprodukter[15]. I Lettland avser utvidgningen endast bestämmelserna om sen betalning, vilka tillämpas på alla köpare och gagnar leverantörer vars omsättning inte överstiger 350 000 euro. I Danmark och Ungern påverkar däremot verksamhetens storlek endast vissa av förbuden mot otillbörliga handelsmetoder, medan alla andra regler gäller oavsett verksamhetsstorlek.

[13] Ett undantag gäller en fransk åtgärd avseende bestämmelser om sen betalning, där andra villkor än dem som gäller för jordbruks- och livsmedelsprodukter tillämpas, även i fråga om försäljning av utrustning och maskiner som används i jordbruket.

[14] I Lettlands fall gäller denna begränsning inte för detaljhandlare inom icke-livsmedelprodukter.

[15] Till och med den 1 maj 2025 är de tyska införlivandebestämmelserna även tillämpliga på försäljning av mjölk- och köttprodukter och försäljning av frukt-, grönsaks- och trädgårdsprodukter, inbegripet potatis, av leverantörer som har en årsomsättning på upp till 4 miljarder euro inom respektive försäljningssegment i Tyskland, förutsatt att leverantörens totala årsomsättning inte överstiger 20 % av köparens totala årsomsättning.

3.1.3. Territoriellt tillämpningsområde

De flesta medlemsstater har följt den strategi som anges i artikel 1.2 i direktivet, där det fastställs att reglerna är tillämpliga på försäljningstransaktioner där leverantören och/eller köparen är etablerad i EU[16]. Fyra medlemsstater kräver att reglerna tillämpas på försäljningstransaktioner där leverantören och/eller köparen är etablerad i själva medlemsstaten i fråga (Luxemburg, Lettland, Malta och Sverige), och inte på valfri plats i EU.

Alla medlemsstater utom Tyskland och Ungern har fastställt definitionerna av leverantör och köpare oberoende av etableringsort, i enlighet med artikel 2.2 i direktivet. I artikel 2.2 föreskrivs också att medlemsstaternas införlivandeåtgärder endast ska gälla för köpare som är offentliga myndigheter om dessa är etablerade i EU. I Frankrikes, Ungerns och Nederländernas införlivandelagstiftning saknas hänvisning till aktörernas etableringsort.

3.2. Förbud mot otillbörliga affärsmetoder (artikel 3)

Enligt direktivet ska medlemsstaterna förbjuda en specifik uppsättning otillbörliga metoder, som delas in i två grupper: i) förbud i sig eller ovillkorliga förbud (”svart lista”) och ii) förbud med villkor (”grå lista”). Den sistnämnda listan omfattar metoder som är förbjudna såvida inte parterna i förväg klart och tydligt har kommit överens om dem i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen (artikel 3.2). Respektive metod definieras specifikt i direktivet. Undantag eller avvikelser får inkluderas i särskilda fall. Förutsatt att de föreskrivna kraven beaktas har medlemsstaterna rätt att

- använda generalklausuler för att utvidga förbuden till att även omfatta metoder som inte är specifikt angivna,
- lägga till andra metoder på listorna,
- göra de angivna förbuden mer omfattande eller strängare,
- flytta metoder från ”grå listan” till ”svarta listan”.

Förutsatt att reglerna för den inre marknaden efterlevs är undantag och avvikelser tillåtna enligt den ”minimiharmonisering” som föreskrivs i direktivet, varigenom en gemensam minimiskyddsnivå för alla medlemsstater införs. Fem av de sexton medlemsstater som ingår i denna undersökning har införlivat direktivet utan någon utvidgning enligt ovan: både den svarta och den grå listan överensstämmer med direktivet utan tillägg eller signifikanta variationer[17]. I två andra medlemsstater (Litauen och Sverige) sammanfaller listorna i huvudsak, men några förbud är strängare än i direktivet.

Av övriga nio medlemsstater har Kroatien och Lettland infört en generalklausul som förbjuder otillbörliga metoder mot bakgrund av allmänna principer. Tyskland har fastställt ett allmänt förbud mot att använda otillbörliga handelsmetoder för att utnyttja asymmetriska ekonomiska relationer, men har även låtit detta förbud gälla de metoder som anges i direktivet. Vissa stater har

[16] Har uttryckligen antagits i BG, DE, DK, EL, FI, HR, IE, LT och SK.
[17] DK, IE, LU, MT och NL.

generalklausuler på området för otillbörliga affärsmetoder eller inom konkurrensrätten. Ett exempel är Frankrike, vars handelslagstiftning redan innehöll generalklausuler som var tillämpliga på det aktuella området.

Alla medlemsstater har använt listor med förbjudna metoder, och de flesta har behållit åtskillnaden mellan ”svarta” och ”grå” metoder. Endast Ungern har valt en enda (”svart”) lista och förbjuder uttryckligen leverantörer att på förhand ge sitt giltiga samtycke till de handelsmetoder som omfattas. I de fall där ”grå” listor används ålägger medlemsstaterna krav på öppenhet när det gäller typen av information som ska lämnas till leverantören i syfte att motivera en ”grå metod”.

Några medlemsstater har gjort åtskillnad mellan ”svarta” och ”grå” listor, men flyttat en eller flera ”grå” metoder till den ”svarta” listan[18]. Det är dock förhållandevis vanligare att metoder har lagts till på de ”svarta”[19] och ”grå”[20] listorna.

Till skillnad från den allmänna principen i direktivet, som endast tillämpas på metoder som köpare använder gentemot leverantörer, är vissa metoder (t.ex. kommersiella repressalier) förbjudna för båda avtalsparterna i Slovakien.

Ungern har förlitat sig på ett tidigare antaget lagstiftningsinstrument utan göra några särskilda ändringar i samband med införlivandet av direktivet. De flesta av metoderna i direktivet finns med, även om de delvis definieras annorlunda. Vissa av dem omfattas av strängare eller mer omfattande förbud, men några verkar inte på ett tydligt sätt ha införlivats i det aktuella lagstiftningsinstrumentet. Detta gäller delvis Frankrike, där endast vissa metoder specifikt har reglerats i införlivandelagstiftningen medan andra omfattas av generalklausuler med bredare tillämpningsområden. Några metoder tycks inte behandlas specifikt i den anmälda lagstiftningen.

Två metoder på ”svarta listan” bör särskilt uppmärksammas, eftersom medlemsstaterna här kan införa variationer inom vissa gränser: sena betalningar och annullering av order.

- **Sena betalningar:** Elva av de sexton medlemsstaterna har gjort åtskillnad mellan försäljning av färskvaror och icke-färskvaror, och inrättat en betalningsperiod på 30 dagar för den förstnämnda gruppen och på 60 dagar för den sistnämnda, i enlighet med direktivet[21]. Bulgarien och Sverige har däremot infört en enda betalningsperiod på 30 dagar för försäljning av både färskvaror och icke-färskvaror. Finland har följt samma strategi men har gjort det möjligt att avtala om en längre betalningsperiod på 60 dagar för färskvaror (i annat fall gäller 30-dagarsregeln). Varken Ungern eller Slovakien gör någon åtskillnad mellan färskvaror och icke-färskvaror, och reglerna är i allmänhet strängare i dessa fall: en betalningsperiod på 15 dagar tillämpas från och med datumet för den korrekt utfärdade fakturan. Alla medlemsstater utom Ungern och Slovakien har lagt till direktivets definition av färskvaror i sin införlivandelagstiftning. Frankrike har olika definitioner av ”färskvaror” och ”mycket lättfördärvliga” produkter. Ungern har lagt till en förteckning

[18] DE, FR, HR, LV och SK: retur av osålda produkter (DE, FR, LV och SK), avgifter för inredning av lokaler (FR, HR och LV) samt avgifter för att lagra, skylta och lista (FR och LV).
[19] BG, EL, FR, HR (upp till ytterligare 18 metoder), HU, LV och SK.
[20] BG, HR, LV och SK.
[21] DE, DK, EL, FR, HR, IE, LT, LU, LV, MT och NL.

över färskvaror i sin införlivandelagstiftning, och Litauen har gett en av regeringen bemyndigad institution befogenhet att godkänna en förteckning över färskvaror. Alla medlemsstater utom Ungern har införlivat de undantag som föreskrivs i artikel 3.1 sista strecksatsen (eller åtminstone vissa av dem[22]) och inga ytterligare undantag har införts.

- **Annullering av order med kort varsel:** Alla medlemsstater utom Ungern och Slovakien har tagit med 30-dagarsperioden som minimistandard för annullering. Fyra av dem (Danmark, Frankrike, Irland och Sverige) har, i enlighet med artikel 3.1 b, gett det ansvariga ministeriet (eller i Sveriges fall regeringen) befogenhet att fastställa perioder kortare än 30 dagar för särskilda sektorer i vederbörligen motiverade fall. Frankrike har infört två kortare perioder för grossister (24 timmar) och för färska frukter och grönsaker (3 dagar, alternativt 6 dagar för produkter som säljs under eget varumärke). Den ungerska bestämmelsen är uppbyggd på annat sätt och hänvisar inte till annullering utan till ändringar, och ingen hänvisning till någon specifik varselperiod finns med. I Slovakien är det förbjudet för alla köpare att inte uppfylla sina avtalsenliga skyldigheter utan rättslig motivering.

3.3. Efterlevnadsmekanismer (artiklarna 4–8)

3.3.1. Utnämning av tillsynsmyndigheter (artikel 4)

Samtliga sexton medlemsstater har informerat kommissionen om att de har utsett en eller flera myndigheter som på nationell nivå ska verkställa de förbud som fastställs i artikel 3 (*tillsynsmyndighet*). Myndigheternas kontaktuppgifter och länkar till deras webbplatser finns tillgängliga på kommissionens särskilt inrättade webbplats[23].

De flesta medlemsstater har bara valt en myndighet, men fyra av dem (Tyskland[24], Grekland, Finland och Litauen[25]) har utsett två stycken.

Valet står allmänt sett mellan administrativa och rättsliga myndigheter, och när det gäller administrativa myndigheter mellan oberoende och sådana som är en del av den verkställande makten (dvs. ministerier). Bland de oberoende administrativa myndigheterna går det att välja mellan marknadsmyndigheter, konkurrensmyndigheter och sektorsspecifika myndigheter.

Alla medlemsstater har valt administrativa myndigheter. De flesta har valt att ge den huvudsakliga verkställighetsbefogenheten till en oberoende administrativ myndighet: sex medlemsstater har gett den till en konkurrensmyndighet[26], fyra till en livsmedelsmarknadsmyndighet[27], två till sitt

[22] DE, LT och SK.

[23] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_en.

[24] En tillsynsmyndighet har utsetts, men vissa av dess beslut kommer att delas med konkurrensmyndigheten.

[25] Den andra tillsynsmyndigheten har endast behörighet när det gäller metoder som används av detaljhandlare med betydande marknadsstyrka.

[26] BG, DK, HR, LU, LV och SE.

[27] DE (federala myndigheten för jordbruk och livsmedel, utsedd av förbundsministeriet), FI (livsmedelsmarknadsombudsmannen), HU (nationella kontoret för säkerhet i livsmedelskedjan, utsett av regeringen) och LT (byrån för utveckling av företag och marknader på landsbygden).

jordbruksministerium[28], två till en myndighet med ansvar för att bekämpa otillbörliga affärsmetoder inom den jordbruksbaserade livsmedelssektorn[29], en till ett regeringsorgan inom ekonomi- och finansministeriet[30] och en till en konsument- och marknadsmyndighet[31].

I medlemsstater som har utsett en andra myndighet är detta konkurrensmyndigheten (i Tyskland, Grekland och Litauen) eller livsmedelsmyndigheten (i Finland). Vissa medlemsstater föreskriver samarbetsskyldigheter bland nationella myndigheter och organ som kan bidra till att den berörda lagstiftningen verkställs[32]. Ytterligare skyldigheter att samarbeta med utländska tillsynsmyndigheter och Europeiska kommissionen fastställs specifikt i vissa nationella införlivandeåtgärder i enlighet med artikel 8[33].

3.3.2. Klagomål och konfidentialitet (artikel 5)

Alla införlivandeinstrument som har anmälts till kommissionen ger inte bara enskilda leverantörer utan även producentorganisationer eller andra leverantörsorganisationer och sammanslutningar av sådana organisationer rätt att lämna in ett klagomål till den utsedda tillsynsmyndigheten.

I en stor majoritet av medlemsstaternas införlivandeinstrument föreskrivs sätt att skydda konfidentialiteten hos den klagandes identitet, vars avslöjande skulle kunna skada den klagandes eller dess medlemmars eller leverantörers intressen. Dessa skyddsåtgärder bör normalt antas på leverantörens begäran[34], men i vissa nationella införlivandeåtgärder möjliggörs även myndighetsinitiativ på området[35]. I de flesta fall ska den klagande ange alla uppgifter för vilka begäran om konfidentialitet görs[36]. I vissa medlemsstater innehåller införlivandeinstrumenten en möjlighet att avbryta förfarandet om det skulle leda till att konfidentiella uppgifter röjs[37]. I Litauen får tillsynsmyndigheten avslå en begäran om konfidentialitet om de specifika uppgifterna har ett bevisvärde när en överträdelse ska fastställas[38].

3.3.3. De utsedda myndigheternas befogenheter (artikel 6)

De flesta medlemsstaterna har gett de utsedda myndigheterna de befogenheter som föreskrivs i artikel 6, dvs.

- utrednings- och övervakningsbefogenheter[39],

[28] IE och SK.
[29] EL och MT.
[30] FR och DGCCRF (generaldirektoratet för konkurrenspolitik, konsumentfrågor och bedrägeribekämpning).
[31] NL.
[32] BG, DE, EL, FI, LT och MT.
[33] BG, DE, DK, EL, FI, HR, IE, LT, LV, MT, NL, SE och SK.
[34] BG, DE, DK, EL, HR, HU, IE, LT, LU, MT, NL och SK. Bland dessa anges i Bulgariens lagstiftning att den klagandes identitet alltid måste förbli konfidentiell.
[35] T.ex. HU.
[36] BG, DK, EL, IE, LU och NL.
[37] DE, DK, FI och MT.
[38] Anonyma klagomål behandlas dock uttryckligen i litauisk lagstiftning.
[39] BG, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, SE och SK.

- befogenhet att fatta beslut när en överträdelse av förbuden i artikel 3 har ägt rum[40],

- befogenhet att kräva att köparen upphör med den förbjudna handelsmetoden[41],

- befogenhet att ålägga eller inleda ett förfarande för att ålägga sanktionsavgifter och andra lika effektiva sanktioner[42] och interimistiska åtgärder mot den som har begått överträdelsen, i enlighet med nationella regler och förfaranden[43], och

- befogenhet att offentliggöra fattade beslut[44].

I sex medlemsstater har tillsynsmyndigheten även befogenhet att godkänna åtaganden som gjorts av den som har begått överträdelsen[45], eller att utfärda varningar[46] eller rekommendationer om en överträdelse äger rum[47].

3.3.4. Efterlevnadsåtgärder och sanktioner (artikel 6)

Efterlevnadsåtgärderna omfattar ett brett spektrum av instrument, inbegripet sanktioner, korrigerande åtgärder och åtaganden.

De vanligaste åtgärder som de nationella tillsynsmyndigheterna har tillgång till är finansiella sanktioner, som föreskrivs i samtliga sexton medlemsstater. Även om direktivet inte innehåller några minimi- och maximigränser för finansiella sanktioner gör lagstiftningen i vissa medlemsstater det. I de fall minimi- och maximibelopp har fastställts skiljer de sig åt mellan medlemsstaterna[48]. I vissa fall bestäms maximibeloppet på grundval av den överträdande partens omsättning[49], medan det i andra fall beräknas som en procentandel av antingen i) inköpspriset[50], ii) de avgifter som åläggs leverantören[51] eller iii) den vinst som den överträdande parten har gjort i den transaktion som påverkats av den otillbörliga metoden[52]. Tio medlemsstater har inga minimitrösklar[53] och tre stycken har inget maxtak[54]. Sex medlemsstater anger de kriterier och faktorer som används för att fastställa sanktionens storlek under särskilda omständigheter, inbegripet överträdelsens art och varaktighet samt hur skadliga följderna av den blev[55].

---

[40] BG, DE, DK, EL, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL och SE.
[41] BG, DE, DK, EL, FI, FR, HR, IE, LT, LU, LV, MT, NL, SE och SK.
[42] BG, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, SE och SK.
[43] Föreskrivs särskilt i de nationella införlivandeåtgärderna i BG, DK, EL, FI, FR, IE, LT, LU, LV och NL.
[44] BG, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LU, MT, SE och SK.
[45] HR och HU.
[46] FI och LV.
[47] EL.
[48] Minimibeloppen varierar från 70 euro (LV) till motsvarande ca 2 550 euro (BG). Maximibeloppen varierar från 2 329,37 euro (MT) till 2 miljoner euro (FR).
[49] Procentandelen varierar också i dessa fall, från 0,2 % (LV) till 10 % (HU och NL).
[50] SK.
[51] SK.
[52] MT.
[53] DE, DK, EL, FI, FR, HR, IE, MT, NL och SE.
[54] DK, FI och HR.
[55] Varierande kriterier: EL, FI, HR, LV, SE och SK.

Endast Luxemburg och Litauen har uttryckligen införlivat principen om att sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

I regleringen av tillsynsmyndighetens befogenhet att identifiera tillämpliga åtgärder hänvisas i den grekiska lagstiftningen till proportionalitet och avskräckande åtgärder, men inte till effektivitet. I den finska lagstiftningen hänvisas till behovet av rimlighet vid fastställandet av finansiella sanktioner, men inte till de andra principerna. Finland tillämpar även proportionalitet för förbudsförelägganden, men endast för överträdelser avseende företagshemligheter[56].

Utöver ekonomiska sanktioner finns det korrigerande åtgärder.

I fråga om vilka förelägganden som används för att stoppa användningen av en otillbörlig metod har medlemsstaterna ofta tillämpat någon typ av påföljd för att avskräcka från bristande efterlevnad[57].

I likhet med förelägganden har andra åtgärder, som följande, införts i nationell lagstiftning som införlivar direktivet:

- ”Meddelanden om efterlevnad” i irländsk lagstiftning.
- ”Försiktighetsåtgärder” i luxemburgsk lagstiftning.
- De ungerska åtgärderna, som innebär att den administrativa myndigheten får förbjuda aktören att tillämpa bestämmelserna i standardavtalet om tjänster om i) detta inte är tydligt formulerat, ii) tjänsten eller ersättningen inte specificeras eller iii) den avgift som tas ut inte står i proportion till kostnaderna.

Även om civilrättsliga åtgärder sällan nämns i införlivandeakterna finns vissa undantag. Vissa medlemsstater föreskriver att avtalsvillkoren ska upphävas[58], medan andra föreskriver åtgärder i form av återbetalning[59] eller ersättning[60].

Åtaganden regleras tydligt i Kroatien och Ungern. Tillsynsmyndighetens godkännande av åtagandena utesluter vanligtvis konstaterande av en överträdelse och en sanktion, förutom om åtagandet inte uppfylls.

3.3.5. Administrativ och rättslig verkställighet samt alternativ tvistlösning

De flesta av ovanstående åtgärder och efterlevnadsmekanismer kan anses utgöra administrativ verkställighet.

[56] Uppgifterna om den franska lagen är för närvarande inte tillgängliga.
[57] BG, DE, DK, FI, FR, LT, LV, MT, NL, SE och SK.
[58] DE, FR och HU.
[59] FI (endast vid överträdelse avseende företagshemligheter) och IE (återbetalning av otillbörliga avgifter).
[60] FI (endast vid överträdelse avseende företagshemligheter), FR, LV och MT (där skadestånd betalas av förvaltningsgranskningsdomstolen).

I vissa medlemsstaters införlivandeakter hänvisas uttryckligen till både administrativ och rättslig verkställighet. Mer specifikt föreskriver åtta medlemsstater möjligheten att överklaga förvaltningsmyndigheternas beslut i domstol[61]. I den finska lagstiftningen anges dessutom att vissa befogenheter (t.ex. att utfärda sanktioner) endast tilldelas domstolen, medan andra åtgärder (t.ex. förbudsförelägganden) får vidtas både av den administrativa och av den rättsliga myndigheten. I den bulgariska lagstiftningen anges att den institution som är ansvarig för särskilda förfaranden enligt införlivandelagstiftningen inte får hindra en part i ett leveransavtal från att begära gottgörelse genom ett annat fastställt förfarande, vilket indirekt innebär ett erkännande av andra verkställande institutioners roll, inbegripet domstolarnas. Enligt den lettiska lagstiftningen kan en domstol, i samverkan med konkurrensrådet, i enlighet med de förfaranden som fastställs i civilprocesslagen även fastslå huruvida en överträdelse av införlivandelagstiftningen har ägt rum.

Det är tydligt att dessa medlemsstater använder ett system med parallella korrigerande åtgärder, dock utan att föreskriva särskilda regler för samordning mellan administrativa och rättsliga myndigheter.

Vad gäller artikel 7 i direktivet ger sju medlemsstaters lagstiftning möjlighet att använda mekanismer för alternativ tvistlösning[62]. Bland dessa ger Nederländernas lagstiftning den berörda ministern befogenhet att utse en tvistlösningskommitté och sedan ”ansluta” en köpare till den utsedda kommittén. Kommitténs beslut är bindande för parterna, såvida inte någon av parterna inom tre månader från antagandet hänskjuter tvisten till tvistemålsdomstolen. Enligt Maltas lagstiftning får tillsynsmyndigheten uppmana parterna till medlingsförfarande för att fastställa storlek på skadeståndet. Inga mekanismer för samordning med administrativ och rättslig verkställighet regleras uttryckligen.

Frågan om administrativa myndigheters extraterritoriella befogenheter behandlas inte i någon införlivandelagstiftning. Vissa medlemsstater anger att tillsynsmyndigheten endast är behörig när det gäller metoder som används i förbindelser där leverantören och/eller köparen är etablerad i myndighetens medlemsstat[63].

I det specifika fallet med gränsöverskridande överträdelser verkar former av samarbete med administrativa myndigheter i andra medlemsstater endast regleras i Tysklands införlivandelagstiftning.

4. SLUTSATSER

De flesta av de sexton medlemsstater som analyseras i denna rapport har gjort ansträngningar för att införliva direktivet i tid. En stor majoritet av dessa medlemsstater gick längre än den minimiskyddsnivå som fastställs i direktivet. Strängare regler är i princip förenliga med direktivet, förutsatt att EU:s regler för den inre marknaden följs. Medlemsstaterna följer generellt sektorns tillvägagångssätt i denna lagstiftning och tillämpar bestämmelserna i livsmedelskedjan. Över hälften av de medlemsstater som analyseras i denna rapport avviker antingen från omsättningskategorierna enligt definitionen i direktivet eller tillämpar reglerna oavsett de berörda aktörernas omsättning. De flesta medlemsstater har utvidgat direktivets förteckning över

[61] BG, DE, DK, EL, FI, MT, NL och SE.
[62] BG, DE, EL, FI, LT, MT och NL.
[63] DE.

otillbörliga affärsmetoder genom att lägga till förbud eller göra direktivets förbud strängare. De (få) medlemsstater som saknade lagstiftning på området innan direktivet införlivades anpassade sig däremot i allmänhet till direktivets tillämpningsområde. I de flesta fall verkar medlemsstaterna vid införlivandet ha valt regler som är identiska med eller likvärdiga dem som anges i direktivet, men det finns vissa skillnader. Dessa kommer att analyseras ytterligare.

Vad gäller de myndigheter som har fått i uppdrag att kontrollera efterlevnaden av reglerna om otillbörliga handelsmetoder har medlemsstaterna fokuserat på de administrativa myndigheternas roll, medan rättslig verkställighet endast föreskrivs i begränsad utsträckning. Det finns allmänt sett få eller inga regler om samordning mellan administrativa och rättsliga tillsynsmyndigheter. Medlemsstaterna ger producentorganisationer möjlighet att lämna in kollektiva klagomål, men andra mekanismer för kollektiv prövning är fortfarande till stor del outforskade. Ibland hänvisas till mekanismer för alternativ tvistlösning.

Vad gäller efterlevnadsåtgärderna ligger fokus främst på finansiella sanktioner och förbudsförelägganden, och vissa medlemsstater har infört möjligheten för parterna att erbjuda åtaganden. Några medlemsstater planerar att även använda civilrättsliga åtgärder. Det finns endast mycket begränsade specifikationer beträffande hur effektiva, proportionella och avskräckande sanktionerna och de andra påföljderna är.

När alla medlemsstater är klara med införlivandet kommer bilden att vara mer heltäckande[64]. Den första utvärderingen av direktivet på EU-nivå och en rapport om de viktigaste resultaten av utvärderingen kommer att läggas fram senast den 1 november 2025.

[64] Mer information kommer att göras tillgänglig på följande länk: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_en.